

BTC-nin təməli qoyularkən...

Xarici jurnalistlər Heydər Əliyevin nitqinə heyran qalmışdılar

2002-ci ilin 18 sentyabr günü idi. Bakıdan Səngəçala doğru böyük bir avtomobil karvanı irəliləyirdi. Bu möhtəşəm karvan Ulu Öndər Heydər Əliyevlə yanaşı, Gürcüstanın və Türkiyənin prezidentlərini, ABŞ-nin energetika nazirini, dünyanın neçə-neçə nəhəng neft şirkətinin rəhbərlərini, onlarca yerli və xarici jurnalisti Səngəçal terminalına aparırdı.

O vaxt terminal indiki terminal deyildi, hələ genişləndirilirdi, müasir regional neft-qaz ixracı mərkəzinə çevrilmək üçün böyük bir inşaat meydanını xatırladırdı. Həmin gün burada, açıq səhrada göy çadırlardan "iclas salonu" qurulmuşdu. Səngəçalda üçüncü minilliyin nəhəng mühəndis qurğusu olan Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) əsas ixrac neft kəmərinin təməli qoyulurdu...

Küləkli bir gün idi, tikinti gedən ərazidə bəzən toz dumana qarışırdı. Ancaq bu, tədbirin gedişinə mane olmurdu. Həmin vaxtdək BTC-nin qarşısında çox "külək"lər əsmişdi. Kəmərin çəkilişinə həm ölkə daxilində, həm də xaricdə mane olmaq istəyənlər az deyildi. Gah deyirdilər ki, Azərbaycanın belə bir kəməri doldurmaq üçün yetərinə nefti yoxdur. Gah xəttin seysmik zonalardan keçəcəyini, gah da təbiətə ziyan vuracağını söyləyərək yüz bəhanə ilə layihənin gerçəkləşməsinə əngəl törətməyə səy göstərirdilər.

BTC isə irəliləyirdi. Heç bir maneəyə baxmayaraq cızılmış yola - qurulmuş plana və tutulmuş qrafikə uyğun qabağa gedirdi. Çünki müəllifi Heydər Əliyev idi! Çünki Heydər Əliyev dühasından yaranırdı, Heydər Əliyevin yeni neft strategiyasının "məhsulu" idi!

Əvvəlcə iclas keçirildi. Ulu Öndər çıxış etdi. Möhtəşəm bir çıxış! Ümummilli Liderin bu çıxışı da öz əhatəliliyi, məzmunu, ifadə zənginliyi ilə digər iştirakçıların çıxışından fərqlənirdi. Həmin günün, tarixi hadisənin iştirakçısı olmaq, həmin parlaq çıxışı dinləmək bu qeydlərin müəllifinin də qismətinə düşmüşdü. Ulu Öndərin hər fikri, hər müddəası, nəhayət, ədəbiyyat, publisistika baxımından zəngin cümlələri,

maralqı bənzətmələri, illər keçmiş olsa belə hələ də hafizəmizdə qalıb.

Ümummilli Lider BTC-nin xalqımızın və regionun gələcəyi üçün görülən mühüm işlərdən biri olduğunu dedi. Kəmərin iqtisadi əhəmiyyətini qeyd etməklə yanaşı, siyasi dividendlər gətirəcəyini də vurğuladı. Dedi ki, bu polad kəmər Azərbaycanı və regionun, Avropanın ölkələrini bir-birinə sıx bağlayacaq. Ulu Öndər burada "polad kəmər" ifadəsini həm bir boru xətti mənasında işlətdi, həm də onu obrazlı şəkildə xalqları, ölkələri bir-birinə bağlayan həqiqi kəməre bənzətdi. Bu cür mahir ifadə tərzinə, bu cür nitq gözəlliyinə tədbirdə iştirak edən jurnalistlər bir daha heyran qalıb dinmədən bir-birinin üzünə baxdılar...

Xarici jurnalistlər bu çıxışı qulaqçıqlar vasitəsilə dinləyirdilər. Hər kəs öz dilində. Tərcümə sinxron şəkildə gedirdi. Belə ekspromt tərcümənin keyfiyyəti Ümummilli Liderin fikir və ifadələrini incəliklərinə qədər hansı dərəcədə çatdırı bilirdi, demək çətinidir. Bununla belə, əcnəbi həmkarlarımız tədbirdən sonra ingilis, rus dillərində bir-birinə söyləyirdilər ki, Azərbaycanın Prezidenti möhtəşəm danışdı. Öz aralarında "bravo", "super" sözlərini işlədirdilər.

O zamanlar BTC-ni üç dənizin əfsanəsi adlandırırdılar. Xəzəri, Qara dənizi və Aralıq dənizini birləşdirəcək bu xəttin çəkilişinin baş tutacağı həqiqətən əfsanəyə bənzəyirdi. Lakin

Heydər Əliyev bəyan etdi: "Biz artıq əfsanədən həqiqətə gəlmişik!"

Qısa arayıq: Uzunluğu 1768 kilometr olan BTC Xəzər regionundan Aralıq dənizinə təhlükəsiz və məsuliyyətli şəkildə xam neft ixrac etmək üçün çəkilib. Kəmər Azərbaycanda 443, Gürcüstanda 249, Türkiyədə 1076 kilometr məsafə qət edir. Ölkəmizdə 13 rayondan - Qaradağ, Abşeron, Hacıqabul, Ağsu, Kürdəmir, Ucar, Ağdaş, Yevlax, Goranboy, Samux, Şəmkir, Tovuz və Ağstafa rayonlarından keçir. Gürcüstanda 7 bölgənin - Qardabani, Marneuli, Tetritskaro, Tsalka, Borjomi, Axaltsixe və Agideni rayonlarının ərazisi boyu uzanır. Xəttin Türkiyədə keçdiyi 9 rayon isə Ərdahan, Qars, Ərzurum, Ərzincan, Sivas, Kayseri, Kahramanmaraş, Osmaniyyə və Adanadır.

BTC əvvəlcə gündə bir milyon barel neft ötürmək gücündə layihələndirilmişdi. 2009-cu ilin yazından isə onun gündəlik ötürücülük qabiliyyəti 1,2 milyon barelə çatdırıldı. Kəmərin 8 nasos stansiyası və 98 siyirtmə məntəqəsi var. Baş nasos stansiyası Səngəçalda yerləşir. İkinci stansiya da ölkəmizin ərazisində, Yevlax rayonundadır. Daha iki stansiya Gürcüstanda fəaliyyət göstərir. Qalan dörd stansiya Türkiyənin payına düşür.

Əlbəttə, belə bir nəhəng qurğunun araya-ərsəyə gəlməsi asan bir məsələ deyildi. Bu "əfsanə" Heydər Əliyev dühası, onun qətiyyəti, dünyadakı nü-

fuzu sayəsində gerçəkləşirdi. Ulu Öndər böyük siyasətçi uzaqgörənliyi və intuisiyası ilə layihənin qarşısında hələ çox maneənin olacağını da yaqın etmişdi. Lakin öz strategiyasının qalib gələcəyini böyük əminliklə həmin sentyabr günündə Səngəçal terminalında bəyan etdi: "BTC irəliyə gedəcək, gedəcək, gedəcəkdir!"

Bu həm də BTC-nin bədxahlarına tutarlı bir mesaj idi!

BTC layihəsini Prezident İlham Əliyev başa çatdırdı. 2006-cı il iyulun 13-də Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft kəmərinin təntənəli açılış mərasimində dövlətimizin başçısı keçilmiş yola bir daha nəzər saldı: "Azərbaycanın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin fəaliyyəti nəticəsində bu gün biz bu gözəl anları yaşayırıq. Nəzərə alsaq ki, həm ölkə daxilində, həm də bölgədə və bütövlükdə, müəyyən mənada dünyada Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinə inam o qədər böyük deyildi, onda görürük ki, bu işin həyata keçirilməsi nə qədər böyük çətinliklərlə müşayiət olunurdu. İnanmayan var idi, eyni zamanda Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin inşasının qarşısının alınmasına çalışanlar var idi, problemlər, maneə törədənələr var idi. Ancaq xalqımızın iradəsi, Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan rəhbərliyinin iradəsi, bizim birgə fəaliyyətimiz bu əfsanəni gerçəkləşirə çevirdi".

BTC-nin salnaməsi yeni uğurlarla getdikcə daha da zənginləşir. Bu sırada 2002-ci ilin 18 sentyabr gününün xüsusi önəmi var. Məntiqlə yanaşdıqda cəsarətlə demək olar ki, bu həm də ondan sonra gələn neçə-neçə global neft-qaz və ixrac layihəsinin təməlinin qoyulduğu gün idi.

Ümummilli Liderimiz "BTC irəliyə gedəcək, gedəcək, gedəcəkdir!" demişdi. Öz yaradıcısının adını şəərəflə daşıyan BTC zamanın bütün sınaqlarından çıxaraq irəliləyir. Bu il Türkiyədə baş verən dəhşətli zəlzələ belə onun borularına ziyan vura bilməmiş, neftin nəqli Ceyhanadək fasiləsiz davam etmişdir.

*Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"*

